

Anna Mikołajczyk-Niewiedział

**Inspiracja geniuszem Marii Skłodowskiej-Curie
jako podstawa dzieła operowego
Elżbiety Sikory *Madame Curie***

Promotor: prof. dr hab. Małgorzata Marczevska.

Uniwersytet Muzyczny Fryderyka Chopina w Warszawie, Wydział Wokalno-Aktorski
Warszawa 2018

STRESZCZENIE PRACY DOKTORSKIEJ

Dzieło operowe, które opisuję, podejmuje temat podpowiedziany przez historię życia i pracy wielkiej, polskiej uczonej - Marii Salomei Skłodowskiej-Curie. Jest to postać znana na całym świecie, będąca inspiracją do tworzenia prac naukowych i artystycznych. Jest autorytetem wszystkich pokoleń bez względu na płeć, status społeczny czy przekonania religijne.

Opis rozpoczynam od przedstawienia sylwetki głównej bohaterki. Maria Skłodowska -Curie znana jest ze swoich naukowych dokonań i postrzegana jako dostojna kobieta, pochłonięta pracą naukową. Jeszcze do niedawna skrywane były sensacyjne wątki z jej życia, często uważane za niechlubne lub nie przystające do wizerunku naukowca o światowej sławie. Zwracam również uwagę na fakty, które świadczą o jej dążeniach do równouprawnienia kobiet. Jej mało znane życie prywatne okazuje się być gotowym materiałem na wybitny scenariusz. Znajdziemy tam wątki: sensacyjne, dramatyczne, społeczne oraz psychologiczną analizę osobowości. Uważam, że zgłębienie wiedzy o kreowanej postaci, w przypadku przygotowywania partii operowej, jest sprawą równie ważną jak przyswajanie muzycznej części dzieła. W mojej pracy aspekt osobowości głównej bohaterki jest istotą sprawy, dlatego zdecydowałam się poświęcić jej osobny rozdział.

Specyfika czasów, w jakich żyła bohaterka, niebanalne okoliczności i wydarzenia z jej życia zasługują na szczególną uwagę. Bez wątplenia były natchnieniem dla Elżbiety Sikory, która skomponowała operę *Madame Curie*. Wybitna, współczesna kompozytorka od wielu lat mieszkająca w Paryżu jest znana ze stosowania nowatorskich technik kompozytorskich muzyki elektronicznej. Jej twórczość jest ceniona na całym świecie, ma bardzo indywidualne i charakterystyczne cechy. Na podstawie encyklopedycznych informacji oraz własnych doświadczeń zdobytych podczas obcowania z kompozytorką przybliżam w kolejnym rozdziale jej:

biografię, twórczość, upodobania estetyczne oraz niekwestionowane sukcesy artystyczne. Pozwala to lepiej zrozumieć idiomatyczność jej stylu kompozytorskiego i wykorzystać tę wiedzę w prawidłowej interpretacji dzieła.

Przedstawiane przeze mnie dzieło operowe jest relatywnie nową, nieopisywaną w żadnej pracy naukowej kompozycją, stworzoną na zamówienie dla konkretnych wykonawców. Postanowiłam zatem wyjaśnić okoliczności powstania dzieła, przedstawić treść oraz budowę opery wraz z prezentacją zmian zastosowanych na potrzeby inscenizacji i nagrania.

Kolejne rozdziały są próbą scharakteryzowania problemów muzycznych i wokalnych w partii Marii, które są podstawą moich badań. Moim celem jest jak najlepsze zrozumienie dzieła z punktu widzenia wykonawcy, dlatego przedstawiam zagadnienia związane z przygotowaniem współcześnie napisanej partii operowej. Rozważam jakie predyspozycje i umiejętności powinien mieć śpiewak realizujący tego rodzaju zadania artystyczne, jak ocenić stopień trudności utworu i jakie techniki wokalne należy zastosować. Zwracam uwagę na nowatorskie środki wyrazu oraz wymagania aktorskie względem wykonawcy. Niebagatelne znaczenie mają również predyspozycje psychofizyczne, o których wspominam.

W ostatnim rozdziale zwracam uwagę na inne, pozamuzyczne aspekty, które miały duży wpływ na wykonanie i nagranie utworu. W przedstawieniu zastosowano odbiegające od tradycji ustawienie wszystkich wykonawców, włącznie z orkiestrą i dyrygentem. Te niekonwencjonalne rozwiązania implikują wysoki profesjonalizm, wzajemne zaufanie, odpowiedzialność, szacunek - czyli cechy, o których artysta powinien pamiętać w procesie tworzenia, zwłaszcza jeśli dotyczy to pracy zbiorowej. Skomplikowany materiał muzyczny potrzebuje wyjątkowego zaangażowania, aby dzieło stało się w pełni wartościowe.

W aneksie mojej pracy zamieszczam fragmenty kilku wybranych recenzji z lat 2011 -2016. Porównanie atencji odbiorców tego rodzaju sztuki z: Polski, Francji czy Chin, gdzie *Madame Curie* miała swoje prezentacje, może być ciekawe i uzupełniać informacje o dziele.

Integralną częścią mojej pracy jest nagranie jednego z ostatnich przedstawień. Chciałabym w tym miejscu podziękować dyrektorowi Opery Bałtyckiej w Gdańsku oraz reżyserowi inscenizacji Markowi Weissowi za udostępnienie materiałów audio-wideo, a nade wszystko za zaangażowanie, z jakim podjął się realizacji zainicjowanego przez niego cyklu „Opera Gedanensis”, niezwykle wartościowego dla polskiej twórczości operowej.

Elżbieta Sikora otrzymała liczne nagrody za skomponowanie opery *Madame Curie*, były to między innymi: Pomorska Nagroda Artystyczna, Nagroda Miasta Gdańska w Dziedzinie Kultury

„Splendor Gedanensis”, Nagroda Prezydenta Miasta Gdańska „Neptun”, Nagroda Związku Kompozytorów Polskich, Nagroda Gazety Wyborczej „Sztorm Roku”.

Wspólną inicjatywą Opery Bałtyckiej w Gdańsku, Firmy Fonograficznej DUX oraz Narodowego Instytutu Audiowizualnego była rejestracja przedstawienia oraz wydanie nagrania w postaci DVD. Płyta ukazała się w 2013 roku i została uhonorowana prestiżową nagrodą Orfeusz, przyznawaną przez francuską Academie du Disque Lyrique.

Pomimo dwudziestoletniego doświadczenia scenicznego w różnorodnym repertuarze koncertowym i operowym, przygotowania do tej roli pozostawiły we mnie wyjątkowe wrażenia. Chciałam podzielić się tym, w jaki sposób odkrywałam, doskonaliłam i utrwalalam ścieżkę do świadomego jej wykonania. Rola określana przez innych jako arcytrudna wokalnie i dramatycznie, stała się dla mnie jedną z ulubionych. Pisząc tę pracę próbuję uporządkować moje doświadczenia i wiedzę zdobytą w zakresie wykonawstwa współczesnej muzyki wokalne. Wierzę, że opera *Madame Curie* Elżbiety Sikory będzie miała swoje kolejne realizacje, a moja praca może ułatwić drogę do odkrywania tego dzieła.

Anna Mikołajczyk-Niewiedział